

Advies over de aanwezigheid van hemelboom (*Ailanthus altissima*) aan de Dampoortsluis in Brugge

Adviesnummer:	INBO.A.3167
Datum advisering:	18 juli 2014
Auteur(s):	Wouter Van Landuyt, Arthur De Haeck
Contact:	Niko Boone (niko.boone@inbo.be)
Kenmerk aanvraag:	e-mail op datum van 9 juli 2014
Geadresseerden:	Waterwegen en Zeekanaal NV afdeling Bovenschelde T.a.v. Nathalie Devaere Guldensporenpark 105 9820 Merelbeke Nathalie.Devaere@WenZ.be

Aanleiding

Bij een boomveiligheidscontrole in opdracht van Waterwegen en Zeekanaal NV van de bomen rond de Dampoortsluis in Brugge, kwam aan het licht dat er zich twee exemplaren van hemelboom (*Ailanthus altissima*) bevinden. Het gaat om hoogstammige exemplaren in een goede conditie. Hemelboom wordt beschouwd als een invasieve exoot.

Vraag

Worden de twee hemelbomen aan de Dampoortsluis in Brugge best verwijderd omwille van hun invasief karakter, of bezitten ze natuurwaarden waardoor ze beter behouden blijven?

Toelichting

---

1 Verspreiding

Hemelboom komt van nature voor in Azië en werd in de 18de eeuw als sierboom in parken en tuinen in Europa aangeplant. De soort heeft zich nadien spontaan verspreid. De hemelboom werd in België voor het eerst in het wild waargenomen in 1952. Sindsdien is de soort aan een opmars bezig. In Vlaanderen is de verspreiding momenteel gebonden aan stedelijke gebieden, met uitzondering van de westkust (Van Landuyt *et al.*, 2006).

De soort is warmte- en lichtminnend en verdraagt goed droogte, vervuiling en verstoorde omstandigheden. Hemelboom kan zich zowel via zaad als via worteluitlopers voortplanten. Jaarlijks produceert één boom ongeveer 300.000 zaden, die vooral door de wind lokaal worden verplaatst. Water en vogels zorgen voor een verspreiding over grotere afstanden.

2 Invasieve exoot

Hemelboom is een sterk competitieve soort. De soort groeit zeer snel en scheidt allelopatische stoffen af die de groei van andere planten in de omgeving afremmen. Hierdoor kan hemelboom dichte struwelen vormen en de oorspronkelijke vegetatie verdringen. In stedelijke omgeving is de soort in staat zich te vestigen in openingen van verhardingen, middenbermen enz. Het wortelstelsel kan daarbij schade veroorzaken aan wegen, muren en gebouwen.

De hemelboom wordt in België beschouwd als een invasieve exoot (Branquart *et al.*, 2014). In België worden invasieve exoten ondergebracht in drie categorieën: een zwarte lijst, een bewakingslijst en een alarmlijst. Probleemsoorten worden daarbij gerangschikt volgens de mate waarin ze gevolgen hebben voor de natuur in België. Hemelboom is ondergebracht op de zwarte lijst. Deze lijst bevat soorten die de natuur zwaar belasten. Die soorten zijn over het algemeen erg problematisch in België en in andere Europese landen, en hun negatieve impact is duidelijk gedocumenteerd in de wetenschappelijke literatuur. Ze vormen een bedreiging voor de biodiversiteit en voor ecologisch waardevolle gebieden. De overheid raadt daarom af om hemelboom aan te planten en promoot ook het bestrijden ervan. (zie bv. www.ecopedia.be/exoten/uitheemse_invasieve_planten, <http://ias.biodiversity.be>, www.bomenwijzer.be)

De hemelboom mag nog steeds verkocht worden, maar de overheid raadt de verkoop of de aanplant ervan af. De professionele groensector (sierteelt, tuincentra, openbaar groen, ...) heeft intussen een gedragscode ondertekend (AlterIAS-project) waarin maatregelen staan om de introductie en verspreiding van invasieve planten te beperken. De sector verbindt zich

ertoe om 28 invasieve plantensoorten, waaronder hemelboom, niet meer aan te planten of te verkopen.

3 Natuurwaarde

Bomen in een stedelijke omgeving hebben verschillende functies. Ze kunnen aangeplant zijn om esthetische of sociale redenen, omwille van hun invloed op het leefmilieu en het stedelijke klimaat, in functie van verkeersgeleiding enz. Daarnaast kunnen ze nestgelegenheid en voedsel bieden voor dieren. (Hermly *et al.*, 2005) De Hemelboom is een exoot. Door de relatief beperkte tijd dat ze in België voorkomt, zijn er geen inheemse dieren die specifiek gebonden zijn aan deze soort. De hemelboom produceert ook geen voor dieren eetbare vruchten (www.bomenwijzer.be). De beide Hemelbomen bieden mogelijk wel nestgelegenheid voor een aantal vogelsoorten. De natuurwaarde van beide exemplaren zal eerder beperkt zijn.

Door het invasieve karakter heeft de hemelboom belangrijke nadelen (zie 2). De beide bomen staan ook vlak bij kaaimuren. In Gent wordt vastgesteld dat hemelbomen heel makkelijk op kaaimuren kiemen (Van Landuyt *et al.*, 2006), wat nadelig is voor de specifieke muurplanten die er voorkomen. Omdat het wortelgestel van hemelbomen deze muren kan beschadigen, moeten dergelijke muren ook sneller hersteld worden, waarbij dan tegelijk de andere, niet schadelijke muurplanten verdwijnen. De aanwezigheid van een invasieve soort boven een potentieel invasiemilieu is niet wenselijk.

Het INBO adviseert daarom om beide bomen te rooien en eventueel te vervangen door inheemse soorten. Om te vermijden dat uitlopers gevormd worden, is het nodig om ook het wortelstelsel te verwijderen.

Conclusie

De hemelboom komt in Vlaanderen vooral voor in stedelijk gebied. De twee hemelbomen aan de Dampoortsluis in Brugge hebben geen noemenswaardige natuurwaarde. Bovendien is de soort ondergebracht op de zwarte lijst van invasieve exoten. Deze lijst bevat soorten die de natuur zwaar belasten. Het INBO adviseert daarom om beide bomen te rooien en eventueel te vervangen door inheemse soorten. Om te vermijden dat uitlopers gevormd worden, is het nodig om ook het wortelstelsel te verwijderen.

Referenties

Branquart, E. (Ed.) 2014, Alert, black and watch lists of invasive species in Belgium. Harmonia version 1.2, Belgian Forum on Invasive species, accessed on 18/07/2014 from: <http://ias.biodiversity.be>.

Hermly, M., Schauvliege, M. en Tijskens, G. 2005. Groenbeheer, een verhaal met toekomst. Velt in samenwerking met afdeling Bos en Groen, Berchem

Van Landuyt, W. , Hoste, I., Vanhecke, L., Van den Bremt, P. Vercruyssen, W. & De Beer, D. 2006. Atlas van de Flora van Vlaanderen en het Brussels Gewest. Instituut voor natuur- en bosonderzoek, Nationale Plantentuin van België & Flo.Wer.

Weber, E. 2003. Invasive plant species of the world. A reference guide to environmental weeds. CABI Publishing, Wallingford U